

Nacionalna poklicna kvalifikacija »varnostni svetovalec za prevoz nevarnega blaga«

Varnostni svetovalec je oseba, ki jo mora imenovati vsaka organizacija ali samostojni podjetnik posameznik, ki prevažata, pakira, naklada ali razklada nevarno blago v državah podpisnicah mednarodnih sporazumov o prevozu nevarnega blaga po cesti, železnici in plovni poti.

Pravila, ki se nanašajo na prevoz nevarnega blaga, so zapletena. Vsaka prometna panoga (ceste, železnice, plovne poti) ima posebna pravila. Naloge varnostnega svetovalca so svetovanje organizaciji oziroma samostojnemu podjetniku posamezniku, ki ga je imenoval, priprava poročila o nesreči, preverjanje pravilnosti izvajanja aktivnosti in priprava letnega poročila.

Varnostni svetovalec se mora praviloma udeležiti usposabljanja in opraviti preizkus znanja. Preverjanje znanja poteka v skladu s predpisi o nacionalnih poklicnih kva-

lifikacijah. Veljavnost kvalifikacije je pet let.

V Sloveniji je bila zakonodaja na področju prevozov nevarnega blaga spremenjena leta 1999 zaradi prilagajanja predpisom Evropske unije, leta 2005 pa je bila prenovljena. Področje ureja Zakon o prevozu nevarnega blaga – ZPNB (Uradni list RS, št. 33/06 – uradno prečiščeno besedilo, 41/09 in 97/10), ki v 28. do 30. členu določa obveznosti imenovanja varnostnih svetovalcev, njihove naloge in strokovno usposabljanje. Glede potrjevanja nacionalne poklicne ZPNB predvideva preverjanje in

Avtorja:

Vojko Robnik, uni. dipl. pravnik,
in

Alojz Habič, uni. dipl. inž.
kemijske tehnologije

potrjevanje strokovne usposobljenosti v skladu z določbami Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah.

Usposabljanje in certificiranje za varnostnega svetovalca za prevoz nevarnega blaga je najprej potekalo na podlagi programa usposabljanja, ki ga je leta 2000 sprejel Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje. Po preteku petletnega obdobja je bila Področnemu odboru za poklicne standarde Centra RS za poklicno izobraževanje podana pobuda za revizijo področja. V skladu s Pravilnikom o nomenklaturi poklicev sta bila razvita ustrezni poklicni standard in katalog strokovnih znanj in spretnosti za varnostnega svetovalca za prevoz nevarnega blaga. Poklicni standard in katalog strokovnih znanj sta bila zaradi sprememb mednarodnih predpisov s področja prevoza nevarnega blaga ponovno prenovljena.

Nacionalna poklicna kvalifikacija za varnostne svetovalce je bila tako ena izmed prvih, pri kateri je sistem potrjevanja in preverjanja poklicnih kvalifikacij uspešno zaživel v praksi.

1 Ocena

Prevoz in ravnanje z nevarnim blagom predstavljata dodatno tveganje za nastanek nesreč s hujšimi posledicami. S ciljem zmanjšanja tveganja pred nesrečami v logističnih procesih (transport, skladiščenje, naklad in razkladanje) pri pošiljateljih nevarnega blaga, prevoznikih, organizatorjih

prevoza, nakladalcih, polnilcih, razkladalcih in prejemnikih morajo biti vsi sodelujoči ustrezno in pravočasno usposobljeni, da bi zagotovili svojo varnost, varnost drugih ljudi, stvari in okolja. Predpisi, ki urejajo to področje, so zajeti v Zakonu o prevozu nevarnega blaga in mednarodnih sporazumih, ki urejajo prevoz nevarnega blaga s posameznimi prometnimi panogami (za cestni prevoz velja Evropski sporazum o mednarodnem cestnem prevozu nevarnega blaga – ADR; za železniški prevoz pa velja Pravilnik o mednarodnem železniškem prevozu nevarnega blaga – RID). Mednarodni predpisi imajo dolgoletno tradicijo (sporazum ADR je bil podpisan leta 1957) in se zaradi tehničnega in tehnološkega napredka ali posledic nesreč spreminjajo vsako neparno leto. Mednarodni predpisi med drugim natančno urejajo dolžnosti vseh sodelujočih v logistični verigi, vrsto dovoljene embalaže in vozil, pravila označevanja tovorov in vozil ter predpisano dokumentacijo.

Največjo strokovno odgovornost zakonodaja nalaga varnostnim svetovalcem, katerih imenovanje je predpisano od leta 2000 in jih mora imenovati vsako podjetje in samostojni podjetniki posamezni-

ki, ki izvajajo dejavnosti s prevozom nevarnega blaga. Dejavnosti varnostnih svetovalcev morajo vsebovati skrb za pravilno, varno izvajanje postopkov pri ravnanju in prevozu nevarnega blaga ter pravočasno usposabljanje zaposlenih. Glavne naloge varnostnih svetovalcev so določene v 29. členu Zakona o prevozu nevarnega blaga, poglavju 1.8 Priloge A k sporazumu ADR oziroma poglavju 1.8 Pravilnika RID in Pravilniku o nalogah varnostnega svetovalca za prevoz nevarnega blaga.

2 Naloge varnostnega svetovalca

Naloge varnostnega svetovalca obsegajo predvsem:

- preverjanje pravilnosti označevanja tovorov;
- preverjanje in pripravo dokumentacije, ki spremlja nevarno blago (prevozne listine, pisna navodila za ukrepanje ob nesreči, potrdilo o dodatnem zavarovanju, certifikat za vozilo ...);
- svetovanje pri nabavi prevoznih sredstev in določanje zahtev zanje;
- preverjanje opreme in postopkov v zvezi z nakladanjem, prevozom in razkladanjem nevarnega blaga;
- natančno seznanjanje vseh zaposlenih v zvezi z nalogami, ki

- jih imajo pri prevozu nevarnega blaga, in vodenje evidenc o tem;
- izvajanje ustreznih ukrepov in postopkov ob nesreči ali dogodku, ki bi lahko ogrozil varnost prevoza;
 - poizvedovanje in pripravljanje natančnih poročil o nesrečah med nakladanjem, prevozom in razkladanjem nevarnega blaga;
 - izvajanje ustreznih ukrepov za preprečitev nesreč ali hujših kršitev predpisov;
 - upoštevanje predpisov, ki urejajo prevoz nevarnega blaga, pri izbiri pogodbenih strank;
 - preverjanje, ali imajo vsi zaposleni, ki nakladajo, prevažajo ali razkladajo nevarno blago, natančna navodila o delovnih postopkih;
 - uvajanje ukrepov, s katerimi se poveča zavest o tveganju pri nakladanju, prevozu in razkladanju nevarnega blaga;
 - določanje in izvajanje postopkov preverjanja, s katerimi se zagotovi, da so na vozilu predpisane listine in varnostna oprema;
 - določanje in izvajanje postopkov preverjanja, s katerimi se zagotovi varnost pri nakladanju

in razkladanju nevarnega blaga;

- pripravljanje letnega poročila, ki mora vsebovati najmanj podatke o količini prepeljanega nevarnega blaga po razredih in podatke o izrednih dogodkih oziroma nesrečah z nevarnim blagom;
- preverjanje in sodelovanje pri pripravi varnostnega načrta.

Delo varnostnega svetovalca je odgovorno delo, saj mora stalno in vestno nadzirati skladnost delovnih postopkov s predpisi ADR, skrbeti za ustrezno usposobljenost zaposlenih in pripravljati navodila za varno ravnanje, da bi se izognili tveganjem pred nastankom nesreč in poškodb.

Znanje varnostnih svetovalcev in prenašanje tega znanja na vse zaposlene predstavlja pomemben prispevek k zagotavljanju varnosti pri prevozu in ravnanju z nevarnim blagom.

Pomembno je tudi, da varnostni svetovalec redno spremlja spremembe mednarodnih predpisov s področja prevozov nevarnega blaga zaradi tehničnega in tehnološkega napredka in novosti posreduje vsem v podjetju, na ka-

tere se spremembe nanašajo.

Od varnostnega svetovalca se dodatno zahteva, da določi naloge, ki jih morajo posamezni zaposleni izvajati pri prevozu nevarnega blaga, in da zna poiskati informacije o nevarnem blagu v podjetju. Prav tako mora znati zagotavljati sledljivost hranjenja dokumentacije (prevozne listine, dosjeji za cisterne, dovoljenja ipd.).

Od varnostnega svetovalca se pričakuje samostojno delo in načrtovanje lastnega dela, samostojno ukrepanje in zagotavljanje usposabljanja zaposlenih v podjetjih in vodenje evidence o teh usposabljanjih. V zvezi s slednjim mora znati pripraviti in izdati ustrezna potrdila o strokovni usposobljenosti, skrbeti, da so ta potrdila pri delodajalcu in sodelujočih ter ustrezno arhivirana za predpisano obdobje in zagotoviti strokovno izvedbo usposabljanja. Zelo podrobno mora poznati zahteve za usposabljanje sodelujočih pri prevozu nevarnega blaga, poznati mora spremembe veljavnih predpisov s področja prevoza nevarnega blaga (ADR, RID in ZPNB), spremembe veljavnih predpisov s področja prevoza nevarnega blaga (ADR, RID in ZPNB) in jim slediti, poznati mora metodologijo usposabljanja sodelujočih glede na vrsto in obseg dela ter znati pripraviti natančna navodila za varno delo na določenem delovnem mestu.

Varnostni svetovalec mora znati pripraviti navodila za delo za zaposlene pri nakladanju, razkladanju in prevozu nevarnega blaga

in mora vključiti mehanizme za kontrolo kakovosti v dokumente podjetja ter poznati standarde kakovosti za predpisano opremo in za pravilno zavarovanja tovora proti premikanju.

Pričakuje se, da zna varnostni svetovalec tudi pripraviti ukrepe za odpravo pomanjkljivosti ob morebitni ugotovitvi nespoštovanja predpisov in ustrezne kontrolne liste za posamezna delovna mesta.

3 Izvajalci preverjanja in potrjevanja nacionalne poklicne kvalifikacije

V Sloveniji sta do zdaj opravljala preverjanje in potrjevanje nacionalne poklicne kvalifikacije za varnostnega svetovalca naslednji organizaciji:

- ZVD Zavod za varstvo pri delu d. d. Ljubljana in
- Inštitut za varstvo pri delu in varstvo okolja Maribor p. o.

Od leta 2001 do 2013 je bilo skupno število podeljenih certifikatov za varnostnega svetovalca za prevoz nevarnega blaga 376.

Leto	Število izdanih certifikatov
2001	38
2002	35
2003	30
2004	27
2005	45
2006	47
2007	53
2008	9
2009	14
2010	19
2011	17
2012	21
2013	21

Tabela 1: Število varnostnih svetovalcev po letih (Vir: Register izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje kvalifikacij, Državni izpitni center)

Število izdanih certifikatov je po letih dokaj enakomerno razporejeno. V prvih letih po uvedbi je bilo zanimanje za pridobitev certifikata nekoliko večje, saj so morale organizacije oziroma samostojni podjetniki posamezniki šele imenovati varnostnega svetovalca za prevoz nevarnega blaga, v zadnjih letih pa je število dokaj konstantno in se nanaša pred-

vsem na nadomeščanje oseb, ki so v podjetjih oziroma pri samostojnih podjetnikih posameznikih opravljali te naloge.

4 Zaključek

Potrebe po varnostnih svetovalcih se ne pojavljajo samo zaradi novonastalih podjetij, ki se ukvarjajo s prevozom nevarnega blaga, ali kadrovskih prerazporeditev v podjetjih, temveč tudi zaradi povečane zahtevnosti trga, ki stremi k bolj kakovostni izvedbi pogodbenih prevozov ali pretovora in nadaljnje odpreme nevarnega blaga. Delodajalci izpostavljajo, da je pomanjkanje ustreznih znanj in veščin glavni vpliv na zmanjšano konkurenčnost in produktivnost. Prav zato bo dober gospodar oziroma delodajalec tudi med gospodarsko krizo cenil in vlagal v znanje in veščine s področja prevozov nevarnega blaga. Delodajalci se vse bolj zavedajo, da brez ustreznih ljudi ne morejo dobro in kakovostno poslovati in da so ljudje tisti, ki ustvarjajo razliko.

